

ZMENY PLODIA ZMENY

„Funkciu prezidenta Podnikateľskej aliancie Slovenska som okrem iného prijal aj preto, že v duchu zásady ‘zmeny plodia zmeny’ sa snažím byť čoraz aktívnejší. Podnikateľov a manažérov treba verejnosti predstavovať aj ako ľudí, ktorých nezaujímajú len zisk za každú cenu, ale aj etika, zákonnosť, solidárnosť, otvorenosť či principiálnosť, bez ktorých by dlhodobý úspech nedosiahli,“ povedal v úvode rozhovoru s publicistom Ivanom Špánim prezident Podnikateľskej aliancie Slovenska (PAS) **Martin Krekáč** pre euroREPORT.

V októbri ste sa stali najvyšším predstaviteľom PAS. S akými zámermi chcete na jej čele pôsobiť pre zlepšovanie podnikateľského prostredia? Na čo chcete v činnosti aliancie nadviazať, čo v nej zlepšiť alebo zmeniť?

Na základnom smerovaní a v činnosti aliancie neplánujem iniciovať nijaké zásadné premeny. Mojou snahou je plynulo nadviazať na prácu predchádzajúceho prezidenta Ivana Štefanca a prezentovať myšlienky a princípy PAS tak, aby sa postupne stali pevnou súčasťou podnikateľského prostredia a aby si ich osvojilo čo najviac podnikateľov. Okrem návrhov na zlepšenie a rozšírenie aktivít aliancie, jej transformácie v budúcom roku a posilnenia európskeho rozmeru by som chcel dosiahnuť, aby sa pri jej činnosti a hodnoteniach rovnocenná pozornosť venovala pozitívnym i negatívnym krokom viac či menej ovplyvňujúcim podnikateľské prostredie. Aby sa v zápale kritiky nestrácali významné reformné opatrenia, ktoré si v mnohých prípadoch viac všimajú vo svete ako u nás doma.

Ktoré hlavné princípy by mal dodržiavať slovenský podnikateľ, ako sa nimi riadite vy? Máte nejaké svoje desatoro?

Okrem základných desiatich Božích prikázaní, ktoré nie je na škodu dodržiavať ani vo sfére biznisu, politiky a podobne, platí množstvo zásad a hodnôt, ktoré sú ich ďalším rozvinutím a z ktorých mnohé mám hlboko zakorenené vo svojom vnútri. Keď to tak človek cíti, tak potom už nerozmýšľa nad tým, či má mať morálku napríklad k zákazníkom či obchodným partnerom...

Pracovne sa špecializujete na ľudský kapitál, ste spoluzakladateľom poradenskej skupiny AJG – Amrop Jenewein Group. Ako sa za viac rokov, čo sa mu venujete, na Slovensku prejavilo jeho skvalitňovanie?

Slovensko už v súčasnosti disponuje silnou skupinou riadiacich pracovníkov a expertov a kvalitnou a vysokokvalifikovanou pracovnou silou schopnou konkurencie na európskej úrovni. Mimochodom, aj toto je hlavným dôvodom vstupu zahraničných investorov do našej krajiny. Väčšina kandidátov sa na rozdiel od minulosti dokáže kvalitne a profesionálne odprezentovať vo všetkých fázach výberového procesu, a to v obsahovej aj prezentačnej oblasti. Na druhej strane však ešte badať regionálne rozdiely a to, či kandidát mal možnosť pracovať v prostredí, ktoré by mu dávalo možnosť na týchto oblastiach pracovať a dostávať spätnú väzbu. Slováci nemajú problém s ďalším vzdelávaním, na druhej strane pre personálne spoločnosti

nie je problém nájsť žiadaného špecialistu na otvorenom európskom trhu práce.

Ste spoluzakladateľom a konateľom spoločnosti so zameraním na ľudský kapitál, európske záležitosti a lobingové služby – AJG European Consulting, s.r.o., ktorá poskytuje svoje služby novým členským krajinám EÚ aj prostredníctvom AJG Európskej kancelárie so sídlom v Bruseli. Ktoré zmeny a pohyby sa v tejto oblasti udiali po vstupe nových členských krajín v Európe?

Foto: M. Košíreš

Reformy lákajú ďalších a ďalších investorov, mnohé spoločnosti, ktoré sú v tomto teritóriu už dlhšie, priťahujú ďalšie a ďalšie kompetencie alebo inak rozširujú spektrum svojich aktivít. Ruka v ruku s týmito zmenami prichádza mohutný dopyt po kvalitných ľudských zdrojoch, ktorý však súbežne ovplyvňuje zjednodušenie prístupu na európsky trh práce a odchod najmä mladých ľudí za hranice. Voľný pohyb pracovnej sily v rámci starých a nových členských krajín únie spojený s postupným odstraňovaním prechodných obmedzení napríklad v blízkej budúcnosti spôsobí, že niektoré spoločnosti si skôr, niektoré neskôr začnú pozorne „strážiť“ najlepších ľudí a budú ich ako najväčšiu konkurenčnú výhodu k sebe viazať čoraz vyššími výhodami.

V čom ako líder iniciatívy zameranej na vytvorenie systému rozvoja líderstva a talentu na zabezpečenie rastu a dlhodobej konkurencieschopnosti SR vidíte hlavné prednosti a nedostatky našich talentov a našich lídrov?

V súvislosti s lídrami a talentami netreba hovoriť o ich prednostiach a nedostatkoch. Prednosti sú nesporné a nedostatky treba vidieť skôr v tom, ako spoločnosť dokáže objaviť a využiť potenciál, ktorý sa v nich skrýva. Vytvorenie správneho systému a nástrojov vnášajúcich podporu rozvoja líderstva a talentov do súkromného a verejného sektora i do oblasti vzdelávania vidím ako jednu z prioritných úloh štátu. Hospodárenie s talentami a lídrami v malých krajinách, akou je Slovensko, je základom ich dlhodobého úspechu v európskej či globálnej ekonomike. V najvyšších vedomostných ekonomikách sveta sa čoraz častejšie hovorí o „spoločnosti poháňanej talentami“ (Talent Driven Society). Preto treba na Slovensku vytvoriť dlhodobý a sofistikovaný systém identifikácie a podpory rozvoja líderstva a talentov.

Aký je podiel našej školy na tvorbe „ideálnejho zamestnanca“? Ako podnikatelia v praxi hodnotia jej výsledný produkt?

Dôležitejšia než titul je však jeho reálna hodnota pre život a zamestnanie. Zmena, ktorá v tejto súvislosti musí nastať, súvisí so zmenou súčasného stavu vzdelávacieho systému. Preto podporujem projekt MINERVA – vládnú stratégiu konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010. Jedna z jej štyroch kľúčových oblastí sa venuje práve zásadnej reforme vzdelávacieho systému a práce s ľudským kapitálom. Keďže rozvíjať a zdokonaľovať nové a prospešné oblasti je mi vlastné, rád by som aj v tejto sfére prispel k uvádzaniu nových tém, pohľadov a inovačných riešení do života.

Bude dosť odborníkov pre rozvíjajúce sa trendy v slovenskom priemysle? Napríklad pre automobilky a nadväzujúcu výrobu? Kde vy vidíte najväčšie diery na trhu?

Nielen Slovensko, ale aj mnohé iné vyspelé štáty konfrontuje zvyšujúca sa priepasť medzi dopytom po ľudskom kapitále a ľudskými zdrojmi. Vzdelávacie systémy pomaly adaptujú nové učebné osnovy, praktiky a rozvoj zručností, ktoré si vyžaduje globalizujúca sa trh práce. V slovenskom vzdelávacom systéme treba intenzívnejšie vytvárať primeranú rovnováhu medzi všeobecnými vedomosťami a zručnosťami. Nevyhnutne treba začať s lepšou prípravou študentov na budúce povolanie. Vo vzdelávaní chýba cielenejší a vyváženejší rozvoj akademických znalostí s manažérskymi zručnosťami, efektívnej tímovej práce. Druhým dôležitým krokom je dôsledne sledovať a snažiť sa odhadnúť trendy, ktoré si pracovný trh vyžaduje. ■

VŠETKO SA DÁ, KEĎ SA CHCE

„Som veľmi rád, že Podnikateľská aliancia Slovenska v novembri 2001 vôbec vznikla, lebo to bol v tom čase ojedinelý projekt ako spoločný podnik tretieho sektora a podnikateľov,“ hovorí **Ivan Štefanec**, čestný prezident Podnikateľskej aliancie Slovenska (PAS) v rozhovore pre euroREPORT, ktorý s ním viedol publicista Ivan Špáni.

Do októbra ste viedli PAS, potom ste sa stali jej čestným prezidentom. Ako hodnotíte výsledky, ktoré sa aliancii pod vašim vedením podarili, na ktoré by bolo treba nadviazať?

Myslím si, že sa nám podarilo plniť jej pôvodné zámery. V prvom rade je to skvalitňovanie podnikateľského prostredia. Zvýraznili sme predovšetkým etiku v podnikaní. Začali sme sa ako prvá organizácia venovať etickým otázkam v presvedčení, že pre kvalitu podnikateľského prostredia sú dôležité nielen formálne, ale aj neformálne pravidlá správania sa. A podarilo sa nám tým aj ovplyvniť vzťahy medzi podnikateľmi. Z toho, čo sa nám podarilo ovplyvniť vo formálnych pravidlách a legislatívnej činnosti najvyššie hodnotím zavedenie rovnej dane. Zmienky o nej sa objavili už v našej prvej správe o stave podnikateľského prostredia z roku 2002. Veľa sme urobili pre novelizáciu a modernizáciu Zákonníka práce a reformu pracovnoprávných vzťahov vôbec. PAS sa stala stabilným partnerom Svetového ekonomického fóra a jej analýzy sú za Slovensko každoročne súčasťou správy o svetovej konkurencieschopnosti. Prispieva k tomu, aby Slovensko bolo porovnateľné s inými krajinami.

Ako teda hodnotíte súčasný stav podnikateľského prostredia a ktoré prekážky jeho rozvoja podľa vás a PAS mu ešte zostali stáť v ceste?

Pokúsili sme sa to dokonca merať indexom podnikateľského prostredia, ktorý zaviedla PAS. Vyhodnocuje tridsať ukazovateľov v troch kategóriách. Jednou je vplyv legislatívy na podnikanie, druhou vplyv makroekonomickej situácie a treťou, ako samotní podnikatelia vplyvajú na podnikateľské prostredie. Podľa štvorročného sledovania – keď sme sa každoročne pýtali podnikateľov, čo sa zlepšilo a čo zhoršilo v podnikateľskom prostredí – sa vyvíja správnym smerom a za posledné štyri roky sa zlepšilo o 21 percent. Zlepšil sa najmä prístup k finančným zdrojom, vysoko hodnotia podnikatelia stabilitu meny, postupné znižovanie daňového i odvodového zaťaženia a daňovú efektívnosť. Stále negatívnejšie vnímajú nízku vymáhatelnosť práva a prílišnú byrokraciu v niektorých úradoch. Nepovažujeme za krok správnym smerom riešiť sťažnosti na efektívnosť súdnictva zvyšovaním súdnych poplatkov, čo ešte viac zhorší prístup k právu. Nepriaznivo to ovplyvní podnikateľské prostredie najmä malých a stredných podnikateľov.

Ktoré platné právne úpravy a regulácie podporujú a ktoré ešte obmedzujú investície do podnikania, rast ekonomiky a jej konkurencieschopnosť?

K tomu, čo som už spomenul, by som ešte pridal stabilitu meny, stabilitu ekonomického i politického prostredia, ktoré podporujú podnikanie. Prekážky sú, okrem tých, čo som vypočítal v legislatíve životného prostredia, napríklad v reguláciách vyplývajúcich z Kjótskeho protokolu s dôsledkami na limity oxidu uhličitého. Podnikatelia si uvedomujú svoju zodpovednosť za životné prostredie, no nie je správne, ak sa jeho legislatíva tvorí odtrhnuto od podnikateľského prostredia. Keďže má

ľubovoľne zvyšovať miestne dane. Nemal by sa meniť ani Zákonník práce ani pracovnoprávne predpisy. Pokrok treba zachovať v zjednodušení registrácie firiem. Doladovať by sa mala najmä reforma sociálneho systému, v ktorej sa dá ešte veľa zlepšiť.

PAS združuje – viac ako iné organizácie – veľké zahraničné firmy pôsobiace na Slovensku. Tlak na harmonizáciu daňového základu, presadzovanú niektorými politikmi Európskej únie, pochádza najmä od veľkých zahraničných firiem, ktoré by chceli mať rovnaké účtovníctvo, rovnaké daňové pravidlá pre všetky firmy pôsobiace v rôznych krajinách. Ako sa potom stavia PAS k snahám o harmonizáciu daňového základu, ktoré slovenská vláda nevíta?

Nie sme apriori ani proti harmonizácii daní, keby jej základom mal byť systém, aký už máme na Slovensku. Bola by to výhoda pre konsolidáciu daňových výkazov v Európe. No považujem za nebezpečné snahy harmonizovať aj výšku dane a odstraňovať daňovú konkurenciu. Výšky daní by mali zostať v kompetencii národných štátov. A ak by sa pri harmonizácii daňových základov začali – tak ako je to v Európe – uplatňovať rôzne výnimky a odchýlky, bol by to pre Slovensko krok späť, ktorý by rozhádzal náš prehľadný daňový systém.

Harmonizácii daňového základu sa bránime aj preto, že niektorí jej zástancovia sa netaja tým, že by to mal byť prvý krok k harmonizácii sadzieb daní v EÚ. To je nebezpečné.

Myslíte si, že zvládnu plynulý prechod na euro? Drobní živnostníci alebo podnikatelia v cestovnom ruchu majú zo vstupu do menovej únie obavy. Oprávnené?

Nemyslím si, že sú oprávnené. Príprava sa začala veľmi zodpovedne. Národný plán zavedenia eura počítajúci so zavedením eura od 1. januára 2009 obsahuje aj propagáciu jeho výhod, predovšetkým pre podnikateľov, ktorých je oveľa viac ako rizik. Znamená to väčšiu stabilitu meny, úsporu nákladov pri eliminácii kurzových rozdielov a úsporu celkových nepriamych nákladov a zbavenia sa závislosti slovenskej koruny od cudzích mien. Urýchlený vstup do európskeho mechanizmu výmenných kurzov ERM II. by mal nielen prispieť k stabilizácii kurzového vývoja slovenskej koruny a podporiť dynamický rast slovenského hospodárstva, ale umožniť podnikateľom dlhší čas na prípravu a pochopenie pozitívnych efektov vstupu do menovej únie. ■

Foto: M. Košířer

výrazný vplyv na podnikanie, mala by sa kontulovať s podnikateľmi.

SDKÚ, ktorej ste sa stali nedávno členom, hovorí o potrebe doladovania reforiem. V ktorých oblastiach ako predstaviteľ podnikateľov vidíte priestor na ich korigovanie a v čom je nebezpečenstvo ich korekcií?

Určite by sa nič nemalo meniť v daniach. Daňová legislatíva je u nás jednou z najlepších v Európskej únii. Nemyslím tým iba na rovnú daň. Podnikatelia oceňujú, že sa znížili priame dane a ťažisko sa presunulo na nepriame. Prednosťou je však najmä zjednodušenie daňového systému a jeho transparentnosť. Odstránenie väčšiny výnimiek pomohlo daňový systém veľmi sprehľadniť. Zvýhodnené sadzby pre vybrané skupiny daňovníkov, respektíve tovary a služby zneprehľadňujú daňový systém. Rôzne sadzby vytvárajú priestor na špekulácie, ťažko sa kontrolujú, a tým negatívne vplyvajú aj na morálku spoločnosti. Výnimky vyvolávajú zvýšený nápor na verejné financie a znemožňujú tým plošné znižovanie daní pre všetkých. Ešte treba nájsť spôsob ako zamedziť samosprávam